

Załącznik nr 2
do wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego
dr Izabeli Kraśnickiej

Załącznik nr 2

Dr Izabela Kraśnicka
Katedra Prawa Międzynarodowego
Wydział Prawa
Uniwersytet w Białymstoku

Autoreferat

przedstawiający opis dorobku oraz osiągnięć naukowych wnioskodawcy

1. Imię i nazwisko:

Izabela Anna Kraśnicka

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe z podaniem nazwy, miejsca i roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej:

2005 r. – uzyskanie stopnia naukowego doktora nauk prawnych, nadanego uchwałą Rady Wydziału Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku, na podstawie rozprawy doktorskiej zatytułowanej *Międzynarodowe prawo lotnicze w procesie globalizacji*.

Promotor: Prof. dr hab. Bogdan Wierzbicki

Recenzenci: Dr hab. Marek Żylicz, prof. UW oraz dr hab. M. Zdanowicz, prof. UwB

2001 r. – uzyskanie tytułu magistra prawa na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku, na podstawie pracy magisterskiej zatytułowanej *Umowy „wolnego nieba” jako determinant zmian w międzynarodowym prawie lotniczym*.

Promotor: Prof. dr hab. Bogdan Wierzbicki

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych:

od 2001 r. do 2006 r. – jako asystent w Katedrze Prawa Międzynarodowego na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku

od 2006 r. – obecnie – jako adiunkt w Katedrze Prawa Międzynarodowego Publicznego na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku

W ramach umowy cywilno-prawnej współpracowałam także z następującymi uczelniami: The Catholic University of America Columbus School of Law, Michigan State University College of Law, Vytautas Magnus University Faculty of Law, Masaryk University Faculty of Law, Wyższa Szkoła Administracji Publicznej w Białymstoku.

4. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach o tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2017, poz. 1789 ze zm.):

Izabela Kraśnicka, *Standardy żeglugi powietrznej w działalności Organizacji Międzynarodowego Lotnictwa Cywilnego (ICAO)*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2019, ISBN: 978-83-8158-327-5.

Recenzenci wydawniczy:

dr hab. Zdzisław Galicki, prof. UW

dr hab. Jacek Barcik, prof. UŚ,

Omówienie osiągnięcia naukowego wskazanego powyżej:

Zainteresowanie międzynarodowym prawem lotniczym towarzyszy mi od czasów studenckich, od chwili, kiedy poszukując dziedziny, w której chciałabym się specjalizować w ramach seminarium magisterskiego, wykorzystałam doświadczenia zdobyte podczas pobytu na stypendium finansowanym przez *Boeing Corporation* studiując na *The Catholic University of America, Columbus School of Law*. Pozwoliły one na zgłębienie zagadnień związanych z umowami międzynarodowymi, w których państwa regulują dostęp do przestrzeni powietrznej

Załącznik nr 2
do wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego
dr Izabeli Kraśnickiej

w ramach wykonywania zwierzchnictwa terytorialnego w tej przestrzeni gwarantowanego przez Konwencję o międzynarodowym lotnictwie cywilnym z 1944 roku. Temat jawił się jako bardzo aktualny w kontekście rozwijającej się wówczas polityki lotniczej Stanów Zjednoczonych negocjujących i podpisujących tzw. umowy wolnego nieba. Umowom tym poświęciłam swoją pracę magisterską napisaną w oparciu o materiały zebrane podczas stypendium.

Międzynarodowe prawo lotnicze pozostało obszarem prowadzonych przeze mnie badań także na etapie przygotowań do uzyskania stopnia doktora nauk prawnych. Pracę doktorską poświęciłam rozwojowi międzynarodowego prawa lotniczego w świetle procesów globalizacyjnych, które to procesy stanowiły element interdyscyplinarny (jako zjawisko obecne także w nauce o stosunkach międzynarodowych, w obszarze nauk o polityce, a także ekonomii i socjologii). Pobyt na stypendium Fundacji Kościuszkowskiej w USA (w 2005 roku) pozwolił mi na dostęp do materiałów i badań oraz kontaktu ze specjalistami w tej dziedzinie, co umożliwiło napisanie i obronienie pracy doktorskiej.

Decyzja o pogłębianiu zainteresowań w wielowątkowej tematyce międzynarodowego prawa lotniczego skutkowałą przeniesieniem poszukiwań badawczych w obszar działalności Organizacji Międzynarodowego Lotnictwa Cywilnego (*International Civil Aviation Organization* – ICAO) skupiającej 192 państwa zainteresowane współpracą w zakresie lotnictwa cywilnego.

Konwencja o międzynarodowym lotnictwie cywilnym (Konwencja chicagowska) wyposażyła organy ICAO w szereg uprawnień umożliwiających wykonywanie trzech zasadniczych funkcji organizacji: funkcji regulacyjnej, kontrolnej i operacyjnej. Celem i przedmiotem działalności ICAO (zgodnie z art. 44 Konwencji) jest rozwijanie zasad i techniki międzynarodowej żeglugi powietrznej oraz popieranie planowania i rozwoju międzynarodowego przewozu lotniczego. Z biegiem lat okazało się, że planowanie i rozwój międzynarodowego przewozu lotniczego (czyli wykorzystywanie lotnictwa cywilnego dla celów handlowych) nie może być przedmiotem uzgodnień i regulacji wielostronnych, a państwa przyznają sobie prawo do korzystania z przestrzeni powietrznej dla celów handlowych w umowach dwustronnych lub regionalnych. Natomiast rozwijanie zasad i techniki międzynarodowej żeglugi powietrznej stało się obszarem efektywnej działalności międzynarodowej właśnie na forum ICAO, której państwa członkowskie przyznały uprawnienie do przyjmowania i w razie potrzeby zmieniania specyficznych instrumentów, to jest międzynarodowych norm i zaleconych metod postępowania (z ang. *standards and*

recommended practices – SARPs), które tworzone są w specjalnej procedurze i stanowią treść załączników do Konwencji. Stają się one standardami skierowanymi do państw członkowskich ICAO, które wprowadzając zawarte w nich wytyczne do swoich porządków prawnych zapewniają ujednoczenie reguł żeglugi powietrznej, co z kolei stanowi warunek wykonywania efektywnej żeglugi, a także zachowania bezpieczeństwa i ochrony międzynarodowego lotnictwa cywilnego.

W okresie 70 lat działalności ICAO powstało w sumie 19 załączników do Konwencji chicagowskiej zawierających normy i metody w kluczowych obszarach wykonywania międzynarodowej żeglugi powietrznej, takich jak: licencjonowanie personelu lotniczego, ruch lotniczy, mapy, meteorologia, statki powietrzne, łączność lotnicza, ułatwienia, wypadki i incydenty lotnicze, poszukiwania i ratownictwo, lotniska, ochrona środowiska, czy szeroko pojęte zagadnienia ochrony i bezpieczeństwa międzynarodowego lotnictwa cywilnego.

Źródłem trudności w określeniu charakteru prawnego SARPs jest brak przepisu Konwencji chicagowskiej, z którego wynikałoby jasno, że państwa członkowskie są zobligowane do wdrożenia wszystkich SARPs do swoich porządków prawnych. Nałożony jest na nie jednak obowiązek notyfikacji do ICAO odchyień od międzynarodowych norm (i tylko norm, zalecone metody pozostają poza tym obowiązkiem), czyli niezastosowania się do zawartych w nich wytycznych lub podjęcie działań odmiennych od tych proponowanych przez Organizację.

Standardy zawarte w załącznikach do Konwencji, a w szczególności procedura ich powstawania, istota, charakter prawny i pytanie o skuteczność wykonania zadania, jakie przed SARPs stawia Konwencja, okazały się zagadnieniem aktualnym, interesującym, a jednocześnie nie będącym przedmiotem kompleksowego opracowania we współczesnej polskiej literaturze przedmiotu.

Punktem wyjścia i źródłem podstawowym w polskich opracowaniach stała się praca doktorska Zdzisława Galickiego poświęcona SARPs, przygotowana pod kierunkiem doc. dr hab. Wojciecha Góralczyka i obroniona na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego w 1971 roku, która nie została opublikowana, ale której tekst dostępny jest w czytelni Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego.

Dalsze poszukiwania pozwoliły mi na ustalenie, że standardy żeglugi powietrznej stały się problemem podejmowanym w tekstach artykułów opublikowanych w periodykach naukowych, ale jedynie w kontekście pojedynczych zagadnień – SARPs jako uchwał organizacji międzynarodowych, czy jako rezultatów działań samej ICAO (np. J.

Załącznik nr 2
do wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego
dr Izabeli Kraśnickiej

Białocerkiewicz, *Implementacja konwencji i zaleceń Międzynarodowej Organizacji Pracy*, „Przegląd Stosunków Międzynarodowych” 1978, nr, N. Buchowska, *Wykonywanie kompetencji prawotwórczych przez organizacje międzynarodowe w ramach systemu contracting-out*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 2008, z. 4, M. Rzeszutko – Piotrowska, *Kompetencja organizacji wyspecjalizowanych Organizacji Narodów Zjednoczonych do podejmowania uchwał prawotwórczych*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska Lublin – Polonia” 2013, Vol. XX 2, M. Paszkowski, *Uprawnienia ICAO w dziedzinie unifikacji międzynarodowych norm i metod postępowania*, „Państwo i Prawo” 1970, nr 12). W konsekwencji SARPów stały się przedmiotem szczegółowej analizy w podjętych przeze mnie badaniach prowadzących do powstania prezentowanej monografii.

Celem głównym pracy było poddanie badaniom międzynarodowych norm i zaleconych metod postępowania wydawanych przez Organizację Międzynarodowego Lotnictwa Cywilnego oraz będących instrumentem ujednoczenia reguł międzynarodowej żeglugi powietrznej. Badania te miały za zadanie ukazać genezę SARPów, ich istotę, podział oraz procedury uchwalania, a także podjęcie próby określenia charakteru prawnego tych szczególnych instrumentów wydawanych przez ICAO od początku jej działalności.

Teza główna pracy stanowi, że międzynarodowe normy i zalecone metody postępowania są wytycznymi przyjmowanymi przez ICAO w celu ujednoczenia reguł międzynarodowej żeglugi powietrznej, przez co prowadzą do rozwoju jej zasad i techniki, czyli do osiągnięcia jednego z głównych celów samej Organizacji. SARPów stają się instrumentami wykonywania funkcji regulacyjnej ICAO o specyficznym charakterze pozwalającym na szerokie ich zastosowanie w państwach członkowskich, pomimo braku zobowiązania międzynarodowego w tym zakresie.

Rezultatem tak ukształtowanej tezy głównej było określenie problemów badawczych pozwalających na konsekwentną realizację kolejnych etapów badań, które sformułowane zostały następująco:

1. wyodrębnienie mechanizmów wykonywania funkcji regulacyjnej przez ICAO w formie przyjmowania międzynarodowych norm i zaleconych metod postępowania, z uwzględnieniem uprawnień Rady, zróżnicowanego zakresu obowiązków państw na mocy Konwencji, a także rozróżnienia norm i metod oraz specyfiki terminologicznej w badanym obszarze, kluczowej dla potraktowania SARPów jako standardów żeglugi powietrznej,

2. ustalenie procesu powstawania międzynarodowych norm i zaleconych metod postępowania, ze szczególnym uwzględnieniem możliwości zgłaszania odchyleń od SARPs, a w konsekwencji próba uchwycenia charakteru prawnego tych instrumentów,
3. określenie sposobów i skutków implementacji SARPs w porządkach prawnych państw członkowskich ICAO,
4. ustalenie przyczyn, podstaw prawnych, procedur oraz wyników programów audytowych poziomu implementacji SARPs przeprowadzonych przez ICAO w państwach członkowskich w ramach wykonywania przez organizację funkcji kontrolnej.

Osiągnięcie głównego celu w podjętych badaniach prowadzących do przygotowania monografii musiało być jednak poprzedzone określeniem i osiągnięciem celu wprowadzającego, czyli dokonaniem analizy ICAO jako organizacji wyspecjalizowanej ONZ w zakresie okoliczności i przyczyn jej powstawania, a także jej założeń, struktury i miejsca w systemie Narodów Zjednoczonych oraz zakresu jej podmiotowości i funkcji.

Podkreślić warto, że szukając źródeł w tym obszarze w polskiej literaturze przedmiotu ustaliłam, że Organizacja Międzynarodowego Lotnictwa Cywilnego była przedmiotem analizy w opracowaniach zbiorowych polskich autorów, w których to opracowaniach poddana była jedynie podstawowym badaniom w zakresie jej celów oraz struktury (E. Latoszek, M. Proczek, *Organizacje międzynarodowe we współczesnym świecie*, Warszawa 2006 czy B. Kuźniak, M. Marcinko, M. Ingelevič-Citak, *Organizacje międzynarodowe*, Warszawa 2017) czy udziału Polski w jej powstawaniu i działalności (S. Parzymies, I. Popiuk-Rysińska (red.), *Udział Polski w organizacjach międzynarodowych*, Warszawa 2012). Autorzy monografii poświęconych przekrojowym zagadnieniom dotyczącym organizacji międzynarodowych wykorzystywali ICAO jako przykład w kontekście systemu *contracting-out* czy rozstrzygania sporów (np. J. Menkes, A. Wasilkowski, *Organizacje międzynarodowe*, Warszawa 2017, M. Rzeszutko-Piotrowska, *Uchwały prawotwórcze organizacji wyspecjalizowanych ONZ*, Warszawa 2017). Nieco szersza analiza ICAO znalazła się w opracowaniach dotyczących organizacji lotniczych (R. Szpyra i M. Polkowska, *Globalne i regionalne międzynarodowe organizacje i instytucje lotnicze*, Warszawa 2007 oraz S. Zajas, *Międzynarodowe i krajowe organizacje lotnicze*, Warszawa 2015), ale brakowało pozycji poświęconej kompleksowemu zbadaniu ICAO jako organizacji międzynarodowej (i organizacji wyspecjalizowanej ONZ) oraz analizie jej

Załącznik nr 2
do wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego
dr Izabeli Kraśnickiej

działalności w tak istotnym wymiarze, jakim jest współpraca w sferze międzynarodowego lotnictwa cywilnego.

Uzupełnieniem poszukiwań w polskiej literaturze stały się teksty w periodykach naukowych, ale i w tej kategorii pojedyncze opracowania poświęcone były całościowo ICAO (np. W. Sobczak, *Bezpieczeństwo lotów w pracach Organizacji Międzynarodowego Lotnictwa Cywilnego*, „Przegląd Politologiczny” 2002, nr 3, czy S. Zajas, *Organizacja Międzynarodowego Lotnictwa Cywilnego i jej wpływ na funkcjonowanie i rozwój lotnictwa*, „Zeszyty Naukowe AON” 2015, nr 4 (101)).

Przegląd literatury zagranicznej w tym zakresie wykazał, że ICAO była przedmiotem opracowań w monografiach (m.in. L. Weber, *International Civil Aviation Organization, An Introduction*, Kluwer Law International 2007 czy M. Milde, *International Air Law and the ICAO*, The Netherlands 2008) oraz wielu artykułach opublikowanych w periodykach, które stały się cennym źródłem wiedzy w pracy nad prezentowaną monografią i są wykazane w jej bibliografii.

Wyniki tych poszukiwań stały się motywacją do postawienia wyżej wymienionego celu jako wprowadzającego, koniecznego dla realizacji celu głównego.

Teza pomocnicza postawiona dla realizacji celu wprowadzającego skoncentrowana jest na samej Organizacji Międzynarodowego Lotnictwa Cywilnego i stanowi, że ICAO jest jedną z organizacji wyspecjalizowanych ONZ, ale jej wyjątkowość polega na tym, że uprawnienia w sferze wykonywania funkcji regulacyjnej wobec państw członkowskich (możliwość przyjmowania SARPs) przełożyły się na stworzenie dwóch silnych mechanizmów (programów audytowych badających poziom implementacji SARPs) pozwalających na wykonywanie przez organizację funkcji kontrolnej.

Do wykazania tezy pomocniczej konieczne było ustalenie problemów badawczych pozwalających na konsekwentną realizację kolejnych etapów badań. Dla tej części pracy ustaliłam następujące problemy badawcze:

1. określenie roli i miejsca organizacji wyspecjalizowanych w systemie Narodów Zjednoczonych, z uwzględnieniem relacji tych organizacji z ONZ i jej organami a także zakresu immunitetów i przywilejów tych organizacji,
2. wskazanie okoliczności oraz genezy podstaw prawnych dla powstania organizacji lotnictwa cywilnego po II wojnie światowej, a także ewolucji jej charakteru prawnego i przekształcenia Tymczasowej Organizacji Międzynarodowego Lotnictwa Cywilnego

- w Organizację Międzynarodowego Lotnictwa Cywilnego, a następnie wyodrębnienie celów ICAO,
3. zbadanie podstawy prawnej ICAO jako organizacji wyspecjalizowanej ONZ na tle innych organizacji tego typu oraz relacji ICAO z ONZ a także z organizacjami wyspecjalizowanymi w ramach systemu Narodów Zjednoczonych,
 4. zbadanie struktury organizacyjnej ICAO ze szczególnym uwzględnieniem kompetencji organów zaangażowanych w tworzenie SARPs,
 5. zbadanie zakresu podmiotowości, a także specyfiki funkcji regulacyjnych, kontrolnych i operacyjnych ICAO,
 6. przedstawienie charakterystycznego dla ICAO systemu rozstrzygania sporów międzynarodowych wynikłych ze stosowania tak Konwencji, jak i Załączników zawierających SARPs, na tle systemów rozstrzygania sporów przyjętych w innych organizacjach wyspecjalizowanych.

Elementem otwierającym monografię jest Wprowadzenie, w którym wyjaśnione są omówione powyżej cele, tezy i problemy badawcze. Dalej znajduje się wykaz skrótów i wykaz wykorzystanych źródeł w formie bibliografii. Główna struktura monografii składa się natomiast z dwóch zasadniczych części.

Pierwsza część – ukierunkowana na cel wprowadzający - dotyczy Organizacji Międzynarodowego Lotnictwa Cywilnego i zawiera sześć rozdziałów poświęconych zagadnieniom odpowiadającym problemom badawczym.

Pierwszy rozdział poświęcony jest problematyce organizacji wyspecjalizowanych działających w systemie Narodów Zjednoczonych z uwzględnieniem ich cech charakterystycznych, relacji z ONZ oraz immunitetów i przywilejów.

Rozdział drugi skupia się na okolicznościach powstania i początkach funkcjonowania Organizacji Międzynarodowego Lotnictwa Cywilnego, w tym przebiegu konferencji zorganizowanej w Chicago w 1944 roku oraz jej kluczowych rezultatów (przede wszystkim w postaci Konwencji o międzynarodowym lotnictwie cywilnym) oraz dwuletnim okresie działalności Tymczasowej Organizacji Międzynarodowego Lotnictwa Cywilnego (PICAO). Wskazano i przeanalizowano tu także cele, dla których ICAO została powołana do życia.

Trzeci rozdział umiejscawia Organizację Międzynarodowego Lotnictwa Cywilnego w systemie Narodów Zjednoczonych. Dalej omówione zostały relacji ICAO z organami

głównymi ONZ oraz z innymi organizacjami wyspecjalizowanymi ONZ, a także, ze względu na ścisłą współpracę – relacje ICAO z WTO.

Czwarty rozdział zawiera kompleksową analizę struktury organizacyjnej ICAO w podziale na jej główne organy. Obok składu i kompetencji każdego z organów krótko wskazano na praktyczne obszary ich działalności (ze szczególnym uwzględnieniem ich zaangażowania w powstawanie SARPów), co pozwala na zobrazowanie rzeczywistego zakresu działań całej organizacji.

Rozdział piąty podejmuje dwa kluczowe zagadnienia charakteryzujące ICAO jako organizację wyspecjalizowaną: podmiotowość organizacji oraz funkcje ICAO opisane w klasycznym podziale na funkcje regulacyjne, kontrolne i operacyjne.

W rozdziale szóstym zawarte są rozważania poświęcone systemowi rozstrzygania sporów w ramach ICAO, który jest stosowany wobec sporów wynikających z zastosowania Konwencji oraz Załączników do Konwencji.

Druga część publikacji koncentruje się na międzynarodowych normach i zaleconych metodach postępowania jako standardach żeglugi powietrznej wydawanych przez Organizację Międzynarodowego Lotnictwa Cywilnego.

W rozdziale otwierającym tę część omówione zostały problemy istotne dla wykazania, że przyjmowanie standardów żeglugi powietrznej jest mechanizmem wykonywania przez ICAO funkcji regulacyjnej. W tym rozdziale dokonano także rozróżnienia międzynarodowych norm i zaleconych metod postępowania oraz zawarto kluczowe dla całej pracy wyjaśnienia terminologiczne związane ze zróżnicowanym tłumaczeniem tekstu Konwencji w oficjalnym przekładzie oraz w polskiej literaturze przedmiotu. W omawianej publikacji posługuję się bowiem tłumaczeniem przyjętym w polskiej wersji Konwencji o międzynarodowym lotnictwie cywilnym (międzynarodowe normy i zalecone metody postępowania) uznając je jako obowiązujące. Jednocześnie przyjmuję, że międzynarodowe normy i zalecone metody postępowania można wspólnie określić mianem standardów żeglugi powietrznej. Ten termin jest zatem użyty w tytule monografii.

Zadaniem rozdziału drugiego w tej części jest ukazanie procesu tworzenia (opracowywania i formalnego przyjmowania) SARPów ze szczególnym uwzględnieniem możliwości odejścia przez państwa członkowskie ICAO od przyjętych standardów. Kluczowym problemem w tym rozdziale jest próba odpowiedzi na pytanie o charakter prawny (moc wiążącą) standardów żeglugi powietrznej.

Rozdział trzeci podejmuje istotną z punktu widzenia praktyki problematykę implementacji międzynarodowych norm i zaleconych metod postępowania w porządkach prawnych wybranych państw członkowskich oraz na poziomie Unii Europejskiej. Opisane są tu również programy (opracowane w ostatnich latach przez ICAO) mające zachęcać i wspierać państwa w najbardziej efektywnym wdrażaniu norm i metod do krajowych porządków prawnych.

Rozdział czwarty poświęcony jest programom audytowym Organizacji Międzynarodowego Lotnictwa Cywilnego, w dwóch najważniejszych obszarach – bezpieczeństwa i ochrony lotnictwa cywilnego. Przyczyny konieczności opracowania takich programów oraz same programy audytowe ICAO omówione są w następstwie opisu pierwszych działań monitorujących podjętych indywidualnie przez Stany Zjednoczone. Dalej, celem porównania, przedstawione są mechanizmy audytowe innych organizacji międzynarodowych w zakresie ich standardów lotniczych oraz działania własne państw kontrolujące implementację SARPs.

Element zamykający monografię stanowi Zakończenie, w którym znajduje się podsumowanie ogólne przeprowadzonych badań i odniesienie rezultatów do celów, tez i problemów badawczych przedstawionych we Wprowadzeniu. Podkreślić w tym miejscu warto, że każdy rozdział w publikacji posiada część zatytułowaną „Podsumowanie”, w której zawarte są szczegółowe wnioski z prezentowanych rozważań.

Poniżej wskazane zostaną najważniejsze wnioski ogólne będące rezultatem badań prowadzonych dla osiągnięcia założonych celów.

Realizację celu wprowadzającego można podsumować poprzez przedstawienie wniosków w ramach sześciu podjętych zagadnień.

W odniesieniu do problematyki organizacji wyspecjalizowanych w systemie Narodów Zjednoczonych wykazano po pierwsze, że w systemie Narodów Zjednoczonych organizacje wyspecjalizowane realizują własne cele określone w umowach założycielskich, ale cele te są spójne z celami ONZ. Po drugie, że relacja między organizacjami wyspecjalizowanymi a ONZ opiera się na specjalnej umowie określającej wzajemne powiązania ze wskazaną rolą koordynacyjną ONZ i utrzymanym zakresem niezależności organizacji wyspecjalizowanych. Po trzecie, że Rada Gospodarcza i Społeczna jest organem ONZ pełniącym rolę nadzorczą w stosunku do organizacji wyspecjalizowanych. Wreszcie, po czwarte, że ochronę prawną organizacji wyspecjalizowanych przyznaje specjalna Konwencja poprzez wyznaczenie zakresu immunitetów i przywilejów.

W odniesieniu do okoliczności powstania i założeń ICAO wskazać można w pierwszej kolejności, że zaprezentowane podczas konferencji założycielskiej w 1944 roku dwie główne wizje wykorzystania przestrzeni powietrznej w erze powojennej skutkowały rezultatem kompromisowym, w którym rola powołanej do życia organizacji (Organizacji Międzynarodowego Lotnictwa Cywilnego) określona została w głównym akcie – Konwencji o międzynarodowym lotnictwie cywilnym. W dalszym toku wykazano, że w sposób wyjątkowy na tle innych organizacji powstających w tym czasie – na czas konieczny do ratyfikacji nowej Konwencji i do podjęcia działań przez nową Organizację Międzynarodowego Lotnictwa Cywilnego - powołano do życia organizację o charakterze tymczasowym (Tymczasową Organizację Międzynarodowego Lotnictwa Cywilnego) wyposażoną w specjalne zadania, w szczególności dotyczące reguł ujednociających międzynarodową żeglugę powietrzną pod rządami nowej umowy międzynarodowej. Ostatecznie zaś, Konwencja o międzynarodowym lotnictwie cywilnym ustanowiła cele nowej organizacji, na które składały się dwa elementy: rozwijanie zasad i techniki międzynarodowej żeglugi powietrznej oraz popieranie planowania i rozwoju międzynarodowego przewozu lotniczego.

W odniesieniu do miejsca ICAO w systemie Narodów Zjednoczonych punktem wyjścia stało się ustalenie w kontekście porównawczym, że Układ między Organizacją Narodów Zjednoczonych a Organizacją Międzynarodowego Lotnictwa Cywilnego wyznaczający ramy współpracy obu organizacji i rolę ICAO jako organizacji wyspecjalizowanej jest klasyczną umową tego typu zawieraną przez ONZ z organizacjami wyspecjalizowanymi. Dalsza analiza wykazała, że Układ ten wyznacza zobowiązania podjęte przez ICAO wobec ONZ (w szczególności zaś wobec Rady Gospodarczej i Społecznej oraz Rady Bezpieczeństwa) i potwierdza rolę koordynacyjną ONZ. Stwierdzić na końcu należy, że ICAO jest jedną z kilkunastu organizacji wyspecjalizowanych ONZ, związaną bezpośrednio z ONZ, z wyznaczonymi właściwymi dla międzynarodowego lotnictwa cywilnego formami i obszarami współpracy.

W odniesieniu do struktury organizacyjnej ICAO wnioski można uporządkować następująco: po pierwsze, modelowe rozwiązana przyjęte dla większości organizacji wyspecjalizowanych w systemie Narodów Zjednoczonych zachowane zostały także przez twórców Organizacji Międzynarodowego Lotnictwa Cywilnego. Po drugie, w organie plenarnym (Zgromadzeniu) reprezentowane są wszystkie 192 państwa członkowskie (w związku z tym sesje odbywają się raz na trzy lata, a rola Zgromadzenia jest osłabiona), ale

faktyczna działalność Organizacji realizowana jest przez jej organ wykonawczy – Radę składającą się z grupy państw (obecnie 36) wybranej w specjalnej procedurze uwzględniającej kryterium poziomu zaangażowania państw w rozwój lotnictwa i oraz kryterium geograficzne, przy czym polityczny wymiar Rady wpływa na sposób jej działania. I po trzecie, zadania specjalne, w tym także w sferze tworzenia standardów żeglugi powietrznej przyznane są Komitetowi Przewozu Lotniczego oraz Komisji Żeglugi Powietrznej, a także pozostałym komitetom powoływanym przez Radę, natomiast działalność administracyjna ICAO prowadzona jest przez Sekretariat z Sekretarzem Generalnym na czele.

W odniesieniu do podmiotowości i funkcji ICAO przeprowadzone badania dały podstawę do sformułowania trzech zasadniczych wniosków. Zgodnie z pierwszym wnioskiem, podmiotowość prawnomiędzynarodowa ICAO nie jest jej przyznana bezpośrednio w akcie założycielskim, została natomiast potwierdzona poprzez analizę uprawnień i działań podejmowanych przez Organizację, a przypisanych konkretnym atrybutom: zdolności traktatowej, prawu legacji oraz zdolności do ponoszenia odpowiedzialności międzynarodowej, a także zakresowi przywilejów i immunitetów ICAO. Drugi wniosek prowadzi do stwierdzenia, że podmiotowość ICAO w prawie krajowym państw członkowskich została wykazana bezpośrednio na mocy przepisów traktatowych, w tym przepisów samej Konwencji chicagowskiej. Zgodnie zaś z trzecim wnioskiem, funkcje ICAO ująć można w klasycznym podziale na funkcje regulacyjne, kontrolne i operacyjne, przy czym na potrzeby prezentowanej publikacji kluczowe znaczenie miał zakres funkcji regulacyjnej (sprawowanej przede wszystkim w sferze zewnętrznej poprzez uprawnienia Organizacji wobec państw członkowskich, w tym w zakresie wydawania standardów żeglugi powietrznej) i ustanowione w konsekwencji mechanizmy wykonywania funkcji kontrolnej (audyt implementacji standardów żeglugi powietrznej wydawanych przez ICAO).

W odniesieniu do systemu rozwiązywania sporów w ramach ICAO można natomiast uznać, że procedura ustalona w Konwencji chicagowskiej dotyczy sporów wynikłych na tle stosowania nie tylko samej Konwencji, ale także jej załączników, w których zebrane są międzynarodowe normy i zalecane metody postępowania, czyli tytułowe standardy żeglugi powietrznej. Dalej należy podkreślić, że procedura ta jest procedurą szczególną w świetle systemów rozstrzygania sporów właściwych innym organizacjom wyspecjalizowanym, bowiem uprawnienia sądowe otrzymała w niej Rada – organ wybieralny politycznie przez państwa członkowskie. Ostatni wniosek dotyczy analizy spraw podjętych w tym systemie i

wskazuje, że procedura rozstrzygania sporów przewidziana w Konwencji chicagowskiej nie jest powszechnie wykorzystywana przez państwa członkowskie.

Realizację celu głównego prezentowanej publikacji można natomiast podsumować poprzez przedstawienie wniosków w ramach czterech podjętych zagadnień.

W odniesieniu do problematyki przyjmowania SARPs jako mechanizmu wykonywania funkcji regulacyjnej ICAO wyróżnić można cztery główne wnioski. Pierwszy z nich odnosi się do analizy uprawnień Rady w kontekście realizacji funkcji regulacyjnej ICAO i ukazuje jej wiodącą rolę w przyjmowaniu SARPów, przy czym podkreślić należy zróżnicowany charakter tych uprawnień, a zatem zróżnicowany zakres roli prawotwórczej Rady. Drugi wniosek wywodzi się z genezy SARPów sięgającej regulacji Konwencji paryskiej z 1919 roku i wskazuje na kontynuację pomysłu standaryzacji obszarów technicznych wykonywania żeglugi powietrznej pod rządami Konwencji chicagowskiej, ale w zmienionej i zmodyfikowanej formie. Kolejny wniosek wskazuje, że postanowienia Konwencji chicagowskiej nakładają na państwa członkowskie zobowiązania do podjęcia działań prowadzących do ujednoczenia procedur w obszarze wykonywania żeglugi powietrznej, w tym implementacji regulacji opracowywanych przez ICAO w formie międzynarodowych norm i zaleconych metod postępowania, których celem jest ujednoczenie instrumentów formalnych niezbędnych do wykorzystywania przestrzeni powietrznej w sensie technicznym, obejmującym szerokie spektrum zagadnień takich jak: statki powietrzne, personel je obsługujący, drogi po których się poruszają i służby pomocnicze gwarantujące sprawną i bezpieczną żeglugę powietrzną. Czwarty natomiast wniosek opiera się na rozróżnieniu norm i metod w sensie terminologicznym oraz na wskazaniu na praktykę państw w obszarze ich implementacji przez co uzasadnione staje się uznanie ich wspólnie za „standardy żeglugi powietrznej” przyjmowane przez ICAO.

W odniesieniu do procedury powstawania oraz charakteru prawnego SARPów pierwszy wniosek ukazuje, że w procedurę powstawania i przyjmowania SARPów oraz w procedurę zmiany już istniejących norm i metod zaangażowane są poszczególne organy ICAO (ze szczególnym uwzględnieniem Komisji Żeglugi Powietrznej i Rady) oraz państwa członkowskie ICAO, co nadaje procesowi od samego początku charakter konsultacyjny. Zgodnie natomiast z drugim wnioskiem w tym zakresie, konwencyjny obowiązek zgłaszania przez państwa członkowskie ICAO odchyień od międzynarodowych norm przyjmowanych w załącznikach oraz status prawny samych załączników do Konwencji mają zasadniczy wpływ

na charakter prawny i zakres obowiązywania SARPs i w rezultacie wąskiej kategorii wybranych SARPów można przypisać charakter wiążący, natomiast zdecydowana większość pozostałych standardów takiego charakteru nie posiada i jedynie od woli państw zależy ich faktyczne uwzględnianie i implementacja do porządków krajowych.

W odniesieniu do implementacji SARPów do porządków wewnętrznych państw członkowskich ICAO oraz na poziomie Unii Europejskiej wnioskować można po pierwsze, że poszczególne państwa członkowskie w sposób zróżnicowany podchodzą do zakresu i metod implementacji SARPów – mogą one być uznane w prawie wewnętrznym za obowiązkowe w całości, a mogą służyć jako minimalne wytyczne. Po drugie, że Unia Europejska w swoim ustawodawstwie uznaje standardy ICAO za wytyczne podstawowe traktując je jako wiążące dla powstających aktów prawnych, a przez to (w zakresie obejmującym prawo unijne) wiążące we wszystkich państwach członkowskich UE. Wreszcie po trzecie, że Organizacja Międzynarodowego Lotnictwa Cywilnego nie ustaje w staraniach o wzmocnienie poziomu implementacji poprzez różnego rodzaju programy wsparcia i pomoc w procedurach implementacyjnych wobec najsłabszych państw członkowskich, szczególnie z rejonu Afryki.

W odniesieniu do audytu implementacji SARPów jako mechanizmu wykonywania funkcji kontrolnej ICAO wyróżnić można cztery wnioski. Pierwszy to uznanie, że potrzeba kontroli poziomu implementacji SARPów wykazana została poprzez działania indywidualne Stanów Zjednoczonych w tym zakresie oraz statystyki zbierane przez samą Organizację Międzynarodowego Lotnictwa Cywilnego. Drugi, to wskazanie, że w ramach wykonywania funkcji kontrolnej przez ICAO ustanowiono dwa programy audytowe sprawdzające poziom implementacji SARPów w obszarze bezpieczeństwa i ochrony międzynarodowego lotnictwa cywilnego. Trzeci wniosek dotyczy wyników obu programów audytowych wskazujących na wyraźne zróżnicowanie poziomu implementacji międzynarodowych norm i zaleconych metod postępowania, w dużej mierze zależnego od regionu geograficznego i poziomu rozwoju państw w danym regionie. Ostatecznie ustalono, że uznanie i efektywna implementacja standardów żeglugi powietrznej przez znakomitą większość państw najbardziej zaangażowanych w wykonywanie przewozów lotniczych, a zatem obsługujących największą liczbę tras, przewożących najwięcej pasażerów i towarów, świadczy o unikalnych cechach tych instrumentów.

5. Pozostałe osiągnięcia naukowo-badawcze:

W swojej działalności naukowej wyróżniam **cztery obszary badawcze:**

1. **międzynarodowe prawo lotnicze** ze szczególnym uwzględnieniem genezy i działalności Organizacji Międzynarodowego Lotnictwa Cywilnego,
2. **system prawa Stanów Zjednoczonych**, ze szczególnym uwzględnieniem amerykańskiego prawa konstytucyjnego i problematyki sądownictwa,
3. **edukacja prawnicza i system szkolnictwa wyższego**, także w perspektywie porównawczej,
4. wybrane zagadnienia **prawa Unii Europejskiej** (jako obszar dodatkowy, uzupełniający).

Pierwszy obszar dotyczy **międzynarodowego prawa lotniczego ze szczególnym uwzględnieniem ICAO – jej genezy oraz działalności**. Badania prowadzone na potrzeby przygotowania monografii poświęconej standardom żeglugi powietrznej wydawanym przez Organizację Międzynarodowego Lotnictwa Cywilnego pozwoliły na opracowanie publikacji w periodykach naukowych, rozdziałach w monografiach zbiorowych oraz na prezentację rezultatów badań podczas wystąpień na krajowych i międzynarodowych konferencjach naukowych.

Do publikacji w tym obszarze, obok zaprezentowanej powyżej monografii, zaliczyć należy 10 pozycji:

- 5 artykułów w czasopismach naukowych:

1. Izabela Kraśnicka, *English with Flying Colors: The Aviation English and the International Civil Aviation Organization*, "Studies in Logic, Grammar and Rhetoric" 2016, vol. 45 (58), nr 1, s. 111-124.
2. Izabela Kraśnicka, *A short note on the origins of the International Civil Aviation Organization on its 65th Anniversary*, "Miscellanea Historico-Iuridica" 2012, t. 11, s. 301-314.
3. Izabela Kraśnicka, *International Civil Aviation Organization and its role in the creation of standards and practices for the world civil aviation*, "Acta Prosperitatis" 2011, nr 2, s. 62-69.

4. Izabela Kraśnicka, Magdalena Perkowska, *New counter-terrorism legal instruments under the auspices of the International Civil Aviation Organization*, "Białostockie Studia Prawnicze" 2011, z. 10, s. 129-141.
5. Izabela Kraśnicka, *66 years of the Chicago Convention on International Civil Aviation - new trends in the international law of the air*, "Annals of the "Constantin Brancusi" University of Targu Jiu. Juridical Science Series" 2010, nr 1, s. 193-213.

- 4 rozdziały w monografiach zbiorowych:

1. Izabela Kraśnicka, *System rozstrzygania sporów w międzynarodowym lotnictwie cywilnym – „ambitne marzenie” a rzeczywistość* [w:] E. Cała-Wacinkiewicz (red.), *Prawo międzynarodowe. Idee a rzeczywistość*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2018, s. 329-349.
2. Izabela Kraśnicka, *The international civil aviation organization and its challenges on the 70th anniversary of the Chicago Convention* [w:] Joanna Nowakowska-Małusecka (ed.), *New challenges for International Organizations*, Uniwersytet Śląski, Katowice 2016, s. 219-228.
3. Izabela Kraśnicka, *Dopuszczalność zestrzelenia samolotu pasażerskiego nielegalnie przekraczającego powietrzną granicę terytorium państwa - nowe propozycje w prawie polskim na tle rozwiązań innych porządków prawnych* [w:] J. Menkes, E. Cała-Wacinkiewicz (red.), *Państwo i terytorium w prawie międzynarodowym*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2015, s. 328-343.
4. Izabela Kraśnicka, *Bezpieczeństwo lotnictwa cywilnego: ewolucja w polskim prawie na tle porównawczym* [w:] Katarzyna Biskup, Zbigniew Bukowski (red), *Prawne, administracyjne i ekonomiczne uwarunkowania działalności lotniczej w Polsce*, Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2014, s. 243-256.

- 1 opracowanie haseł do publikacji zbiorowej:

1. Izabela Kraśnicka, *Międzynarodowe prawo lotnicze i kosmiczne: Międzynarodowe prawo kosmiczne, Międzynarodowe prawo lotnicze, Odpowiedzialność za szkody wyrządzone przez obiekty kosmiczne, Organizacja Międzynarodowego Lotnictwa Cywilnego (ICAO), Przestrzeń kosmiczna, Przestrzeń powietrzna, Wolności lotnicze* [hasła] [w:] Ewelina Cała-Wacinkiewicz, Renata Podgórska, Daniel Wacinkiewicz

Załącznik nr 2
do wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego
dr Izabeli Kraśnickiej

(red), *Encyklopedia zagadnień międzynarodowych*, Wydawnictwo C. H. Beck,
Warszawa 2011.

Rezultaty badań prowadzonych w tym obszarze przedstawiałam także podczas wystąpień
na **6 konferencjach naukowych**:

1. Międzynarodowa VI Konferencja Prawa Lotniczego i Kosmicznego oraz Technologii – nowe wyzwania, Uniwersytet Rzeszowski, 24-25.04.2018 [tytuł referatu: *Monitoring standardów bezpieczeństwa w ramach Organizacji Międzynarodowego Lotnictwa Cywilnego*].
2. Ogólnopolska Konferencja Naukowa: W jakiej Unii Europejskiej Polska – Jaka Polska w Unii Europejskiej. Instytucjonalizacja współpracy międzynarodowej, International Law Association, Warszawa 11-12.10.2018 [tytuł referatu: *Współpraca instytucjonalna w obszarze międzynarodowego lotnictwa cywilnego*]
3. Zjazd Katedr Prawa Międzynarodowego i Ogólnopolska Konferencja Naukowa: Prawo międzynarodowe - idee a rzeczywistość, Uniwersytet Szczeciński, Międzyzdroje, 9-11.05. 2017 [tytuł referatu: *Rozwiązywanie sporów w międzynarodowym lotnictwie cywilnym: „ambitne marzenie” a rzeczywistość*]
4. Ogólnopolska Konferencja Naukowa: System Narodów Zjednoczonych z Polskiej Perspektywy, International Law Association, 13-14.10. 2016 Warszawa [tytuł referatu: *Organizacja Międzynarodowego Lotnictwa Cywilnego i jej wkład w rozwój międzynarodowego prawa lotniczego*]
5. Language and Law: Traditions, Trends and Perspectives, Wydział Prawa, Uniwersytet w Białymstoku, 11-12.06.2015 [tytuł referatu: *English with flying colors*].
6. II Ogólnopolska Konferencja Naukowa: Prawne, administracyjne i ekonomiczne uwarunkowania działalności lotniczej w Polsce, Wydział Prawa Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Bydgoszczy, 15.10.2014 [tytuł referatu: *Okoliczności powołania do życia Organizacji Międzynarodowego Lotnictwa Cywilnego w 70-tą rocznicę podpisania Konwencji o międzynarodowym lotnictwie cywilnym*]

Staż badawczy w USA ramach projektu *Międzynarodowe normy i zalecane metody postępowania (SARPS) Międzynarodowej Organizacji Lotnictwa Cywilnego (ICAO) a praktyka państw w dziedzinie bezpieczeństwa i efektywności żeglugi powietrznej* (BMN 525, 1.10.2011

– 30.10.2012) pozwolił mi na zebranie literatury i konsultacje ze specjalistami konieczne do przygotowania pierwszych założeń monografii i przydatne podczas pisania tekstów artykułów i rozdziałów do książek w tej tematyce. Kolejne wizyty w USA uzupełniły te poszukiwania i pozwoliły na ostateczne ukształtowanie się celów i założeń prezentowanej pracy poświęconej ICAO.

Drugi obszar badawczy obejmuje **system prawny Stanów Zjednoczonych**, ze szczególnym uwzględnieniem amerykańskiego prawa konstytucyjnego i zagadnień z zakresu sądownictwa. Staże naukowe w Stanach Zjednoczonych, prowadzenie zajęć dla amerykańskich studentów także w ramach wykładów na amerykańskich uczelniach skutkowały rozwojem zainteresowań badawczych w sferze samego prawa amerykańskiego i w rezultacie - wykorzystaniem doświadczenia w tym obszarze w publikacjach i podczas wystąpień na konferencjach naukowych.

W wybranych tematach obszar ten połączony został z obszarem zainteresowań skupionym wokół międzynarodowego prawa lotniczego i ICAO oraz obszarem dotyczącym edukacji.

Do publikacji w tym obszarze zaliczyć należy 9 pozycji:

- 5 artykułów w czasopismach naukowych:

1. Izabela Kraśnicka, *Mechanisms of Direct Democracy in the United States. The Case of Same-Sex Marriages under the Popular Vote in California*, „Białostockie Studia Prawnicze” 2019, vol. 24, nr 2, s. 27-42.
2. Izabela Kraśnicka, *Filibuster w procedurze powoływania sędziów Sądu Najwyższego Stanów Zjednoczonych na przykładzie ostatniej nominacji*, „Przegląd Europejski” 2018, nr 1, s. 143-161.
3. Izabela Kraśnicka, Elżbieta Kuźelewska, *„Compensation Amendment” to the United States Constitution*, „Teka Komisji Politologii i Stosunków Międzynarodowych”, vol. 13, nr 1 (2018), s. 85-95.
4. Izabela Kraśnicka, *Systemy wyborów sędziów stanowych w USA*, „Białostockie Studia Prawnicze” 2016, z. 20A, s. 143-152.

Załącznik nr 2
do wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego
dr Izabeli Kraśnickiej

5. Izabela Kraśnicka, *Living or dead?: specifics of the language of the Second Amendment to the U.S. Constitution*, "Studies in Logic, Grammar and Rhetoric" 2014, nr 38 (51), s. 123-136.

- 1 monografię we współautorstwie:

1. Izabela Kraśnicka, Anna Ludwikowska, *Wprowadzenie do systemu prawa Stanów Zjednoczonych*, Wydawnictwo TNOiK, Toruń 2012.

- 3 rozdziały w monografiach zbiorowych:

1. Izabela Kraśnicka, *Bezpieczeństwo w przestrzeni powietrznej w świetle najnowszego orzecznictwa Sądu Najwyższego Stanów Zjednoczonych* [w:] J. Menkes, E. Cała-Wacinkiewicz, *Państwo i terytorium w prawie międzynarodowym*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2015, s. 317-327.
2. Izabela Kraśnicka, *Class action in aviation cases – American regulations and Polish case* [w:] Maciej Etel, Izabela Kraśnicka, Anna Piszcz (eds), *Court culture: conciliation culture or litigation culture?*, Białystok Volumes on Law & Culture, 2, Temida 2, Białystok 2014, s. 127-136.
3. Elżbieta Kuźlewska, Izabela Kraśnicka, *E-voting to the European Parliament and United States Congress: an attempt of comparison* [w:] Elżbieta Kuźlewska and Dariusz Kloza (eds), *Elections to the European Parliament as a challenge for democracy*, Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, 2013, s. 335-358.

Rezultaty badań prowadzonych w obszarze poświęconym prawu amerykańskiemu przedstawiłam podczas wystąpień na **7 konferencjach naukowych:**

1. Pozycja ustrojowa władzy ustawodawczej we współczesnym świecie, Wydział Prawa Uniwersytetu w Białymstoku, 5-6.06. 2017 [tytuł referatu: *Filibustering w Senacie Stanów Zjednoczonych Ameryki w procedurze nominacji sędziów Sądu Najwyższego*]
2. Czas Wojny, Czas Pokoju. Stany Zjednoczone Ameryki od niepodległości do współczesności, Wydział Historyczno-Socjologiczny Uniwersytetu w Białymstoku, 13-14.05.2016 [tytuł referatu: „*My Wam mówimy czym jest Konstytucja*“ – pozycja i rola

sędziego Sądu Najwyższego Stanów Zjednoczonych w perspektywie historyczno-prawnej]

3. Bezpieczeństwo. Wiedza praktyczna - dyscyplina nauki - kierunki studiów, Wydział Prawa Uniwersytetu w Białymstoku, 9-10.06.2016 [tytuł referatu: *Bezpieczeństwo jako kierunek nauczania w Stanach Zjednoczonych*]
4. Czas Wojny, Czas Pokoju. Stany Zjednoczone Ameryki od niepodległości do współczesności, Wydział Historyczno-Socjologiczny Uniwersytetu w Białymstoku, 22-23.05. 2015 [tytuł referatu: *Regulacje lotnictwa cywilnego USA od II wojny światowej do wojny z terroryzmem*]
5. Language and Law: Traditions, Trends and Perspectives, Wydział Prawa, Uniwersytet w Białymstoku, 13-14.06.2013 [tytuł referatu: *Living or Dead? Specificity of the Language of the US Constitution*]
6. Court Culture – Conciliation Culture or Litigation Culture?“, 2nd International Conference on Law & Culture, Wydział Prawa Uniwersytetu w Białymstoku, 16.05. 2013 [tytuł referatu: *Class action in aviation cases – flying too high?*]
7. Days of Law, Masaryk University, Faculty of Law Brno, Czechy 18-19.11.2009 [tytuł referatu: *We are under Constitution. The power of American judicial review*]

Trzecim obszarem badawczym jest **edukacja prawnicza i system szkolnictwa wyższego, także w perspektywie porównawczej**. Zaangażowanie w działalność dydaktyczną, w dużej mierze o charakterze porównawczym, ze szczególnym uwzględnieniem metod nauczania wykorzystywanych na amerykańskich, uczelniach, a także czynne uczestnictwo w życiu administracyjnym macierzystego wydziału i uniwersytetu (w tym reprezentacja podczas międzynarodowych spotkań), stały się źródłem rozwoju zainteresowań w tym obszarze naukowym. Doświadczenie zdobywane podczas działalności w zarządzie Fundacji Uniwersyteckich Poradni Prawnych było także istotnym czynnikiem dla rozwoju zainteresowań badawczych w tym zakresie.

Załącznik nr 2
do wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego
dr Izabeli Kraśnickiej

Do publikacji w trzecim obszarze zaliczyć można 7 pozycji:

- 2 artykuły w periodykach naukowych:

1. Izabela Kraśnicka, *Polish legal education in the light of the recent higher education reform*, "Michigan State Law Review" 2012, v. 2, s. 691-712.
2. Izabela Kraśnicka, *Legal Education and Clinical Legal Education in Poland*, "International Journal of Clinical Legal Education", December 2008, s. 47-55.

- 1 rozdział w monografii zbiorowej:

1. Emil W. Pływaczewski, Izabela Kraśnicka, *Legal Education in Transition: Is the Bologna Process Responding to Europe's Place in the World?* [w:] Helmut Kury, Sławomir Redo, Evelyn Shea (eds), *Women and Children as Victims and Offenders: Suggestions for Succeeding Generations (Volume 1)*, Springer International Publishing, 2016, s. 335-361

- 4 pozycje opracowań redagowanych:

1. Izabela Kraśnicka (red.), *History of Legal Education*, „Miscellanea Historico-Iuridica” 2014, tom. XIII.
2. Izabela Kraśnicka, Magdalena Perkowska (eds), *How to become a lawyer*, Peter Lang 2013, s. 167.
3. Izabela Kraśnicka (red. nauk.), *Varia*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2008.
4. Izabela Kraśnicka (redaktor serii), *Biblioteka Studenckich Poradni Prawnych*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2008 (6 publikacji od 2008 roku).

Edukacja prawnicza oraz system szkolnictwa wyższego (ze szczególnym uwzględnieniem reform i rozwiązań w Polsce) były także tematami wystąpień na **9 konferencjach naukowych:**

1. ELFA Annual Meeting, Legal Education in Changing Europe, Masaryk University, Brno, Czechy, 19-21.04. 2017 [tytuł referatu: *(Legal) education challenges for students with Autism. Comparative Perspective*]

2. Breaking Down Walls: The Transformative Power of Justice Education, Puebla and Tlaxcala, Mexico, Global Alliance for Justice Education, 8th GAJE Worldwide Conference, 5-12.12. 2017 [tytuł referatu: *How and idea can become a reality – clinical sustainability lessons from Poland to the world* (z: Filip Czernicki)]
3. Advancing Justice Education through Global Commitments and Connections, New Delhi, Indie, Global Alliance for Justice Education, 8th GAJE Worldwide Conference, 10-18.12.2015 [tytuł referatu: *Legal Education in Poland: recent developments, reforms and challenges*]
4. ELFA Annual meeting, Financing of law faculties?, Strasbourg, Francja, 19-21.03. 2014 [tytuł referatu: *Do you speak Legal English?*]
5. Good Morals of a Lawyer: Theoretical and practical issues, Vytautas Magnus University Faculty of Law, Kowno, Litwa, 8.05.2013 [tytuł referatu: *The limits of judge's opinion in the case. Recent problems from the Polish perspective*]
6. ELFA Annual Meeting, The Unity of Research and Teaching, Munster Universitat, Munster, Niemcy, 14-16.03. 2013 [tytuł referatu: *CLE in Poland: a success of modern legal education*]
7. Lawyers as Conservators: Will 21st Century Business, regulatory and Educational Challenges Destroy the Lawyer's Role as Guardian of Legal Institutions and the Rule of Law?, Michigan State University College of Law, East Lansing, Michigan, USA, 7-10. 09. 2011 [tytuł referatu: *Polish Perspective on American Legal Education*]
8. Юридическое клиническое образование: опыт и перспективы, Białoruski Uniwersytet Państwowy, Mińsk, Białoruś, 11-12.11.2011 [tytuł referatu: *Юридическое клиническое образование Польши*]
9. Lightening the fire: the many roles of clinical legal education, IJCLE Conference, 14-15 .07. 2008, Cork, Irlandia: [tytuł referatu: *Legal Education and Clinical Legal Education in Poland*]

Do tego obszaru zaliczyć należy mój udział w projekcie badawczym: ***NO AUTISM! Kształcenie i rozwój personalny doktoranta z autyzmem - status quo i interdyscyplinarna optymalizacja perspektyw społecznych i zawodowych*** (Wydział Prawa Uniwersytet w Białymstoku - Instytucja finansująca: Fundacja Banku Zachodniego WBK im. Stefana Bryły w ramach programu Santander Universidades, 01.10.2015-31.07.2018) oraz w konsekwencji stworzenie i objęcie kierownictwa w **Prawniczym Centrum Badań nad Edukacją**

Załącznik nr 2
do wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego
dr Izabeli Kraśnickiej

funkcjonującym na Wydziale Prawa od 2018 roku. W tym także obszarze zakwalifikować należy mój udział w redakcji czasopisma **European Journal of Legal Education**, który ma ponownie rozpocząć funkcjonowanie pod auspicjami European Law Faculties Association.

Ostatni, czwarty obszar, w którym prowadziłam badania, obejmuje wybrane aspekty **prawa Unii Europejskiej**. Podkreślić należy, że badania w tym obszarze dotyczą różnorodnych zagadnień, mają charakter dodatkowy, a łączy je to, iż prowadzone były z perspektywy postrzegania Unii Europejskiej przez pryzmat prawa międzynarodowego, głównie w związku z tematyką wykładów dla zagranicznych studentów (w Stanach Zjednoczonych, Wielkiej Brytanii i na Litwie a także w ramach programów letnich w Polsce) oraz aplikantów adwokackich w Okręgowej Radzie Adwokackiej w Białymstoku. Dodatkowe doświadczenie w tym zakresie pochodzi z zaangażowania w działalność w ramach Centre for Direct Democracy Studies. Prace opublikowane w tym obszarze obejmują zagadnienia związane z wybranymi zasadami prawa Unii Europejskiej oraz wybranymi zagadnieniami materialnego prawa Unii Europejskiej.

Do publikacji w tym obszarze zaliczyć należy 6 pozycji:

- 1 artykuł w periodyku naukowym:

1. Izabela Kraśnicka, Magdalena Perkowska, Iwona Wrońska, *Free movement of persons between Switzerland and the European Union and state security*, "Przegląd Politologiczny" 2014, nr 3, s. 59-75.

- 5 rozdziałów w monografiach zbiorowych:

1. Izabela Kraśnicka, *Skutek krajowy prawa Unii Europejskiej* [w:] Izabela Kraśnicka, Wioleta Hryniewicka-Filipkowska (red.), *Umiejdzynarodowienie krajowego obrotu prawnego*, Wydawnictwo Prawo i Partnerstwo, Białystok 2017, s. 137- 163.
2. Izabela Kraśnicka, *Reception of EU law in Polish courts: a case of "Teddy Bear" law* [w:] Elżbieta Kuźelewska, Dariusz Kloza, Izabela Kraśnicka, Franciszek Strzyczkowski (eds), *European judicial systems as challenge for democracy*, Intersentia, Cambridge-Antwerp-Portland 2015, s. 143-158.
3. Iwona Wrońska, Izabela Kraśnicka, *Karta Polaka - wybrane problemy* [w:] Maciej Perkowski, Janusz Szymański, Mieczysława Zdanowicz (red.), *Człowiek i prawo*

międzynarodowe: księga dedykowana Profesorowi Bogdanowi Wierzbickiemu, Temida 2, Białystok 2014, s. 567-577.

4. Mieczysława Zdanowicz, Izabela Kraśnicka, *Obywatelstwo Unii Europejskiej – idea i praktyka* [w:] Anna Doliwa-Klepcka (red.), *Płaszczyzny integracji europejskiej*, Ostrowiec Świętokrzyski: Stowarzyszenie „Nauka Edukacja Rozwój”, 2009, s. 151-164.
5. Izabela Gajewska-Kraśnicka¹, *Prawo gospodarcze Unii Europejskiej* [w:] Elżbieta Sulima (red.), *Obszary integracji Unii Europejskiej: wybrane zagadnienia*, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku 2006, Białystok, s. 81-96.

Dodatkowym osiągnięciem w tym obszarze jest stworzenie i współredagowanie periodyku naukowego **Eastern European Journal of Transnational Relations**, który znalazł się na liście projektów zakwalifikowanych do finansowania w ramach programu “Wsparcie dla czasopism naukowych” Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w 2019 roku.

6. Osiągnięcia dydaktyczne i organizacyjne uzupełniające dorobek naukowy

1. Osiągnięcia dydaktyczne

Kompleksowy wykaz osiągnięć dydaktycznych przedstawiony został w Załączniku nr 4 do wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego. W tym miejscu chciałabym podkreślić trzy elementy kluczowe w sferze osiągnięć dydaktycznych.

Po pierwsze, do osobnej kategorii **publikacji dydaktycznych zaliczam wykaz 9 pozycji**, których napisanie (opracowanie) było elementem doskonalenia procesu dydaktycznego.

1. Iwona Wrońska, Izabela Kraśnicka, *System uniwersalny Organizacji Narodów Zjednoczonych a mniejszości narodowe i etniczne* [w:] Iwona Wrońska, Małgorzata Rusiłowicz (red.), *Wielokulturowe województwo podlaskie w Unii Europejskiej*, Fundacja Prawo i Partnerstwo, Białystok 2012, s. 35-40 [podrozdział podręcznika dla nauczycieli szkół podstawowych i ponadpodstawowych].
2. Izabela Kraśnicka, *Organizacja studenckiej poradni prawnej, Rekrutacja nowych członków do poradni* [w:] D. Łomowski (red.), *Studencka Poradnia Prawna: idea*,

¹ Zmiana nazwiska z Gajewska-Kraśnicka na Kraśnicka w 2006 roku.

- organizacja, metodologia* [pierwotne wydanie w Wydawnictwie C.H. Beck, Warszawa 2005, przedruk w tłumaczeniu na język chiński: Peking University Press 2013, s. 67-72].
3. Izabela Kraśnicka (red.), *Kazusy i wzory pism*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2011, s. 277 [redakcja publikacji poświęconej metodzie klinicznego nauczania prawa]
 4. Izabela Kraśnicka, Iwona Wrońska, *Prawo międzynarodowe publiczne*, „Edukacja Prawnicza” 2011, nr 6, s. XVIII-XL [dodatek specjalny – materiały do nauki przedmiotu].
 5. Izabela Kraśnicka, *Public International Law* [w:] H. Sierocka, *Legal English – niezbędnik przyszłego prawnika*, Publikator, Białystok 2011 (nowsze wydanie w wydawnictwie C.H. Beck z 2014 roku), s. 31-48 [rozdział w podręczniku].
 6. Izabela Kraśnicka, (red.), *Metodologia pracy w SPP*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2009, [redakcja publikacji poświęconej metodzie klinicznego nauczania prawa]
 7. Izabela Kraśnicka (redaktor serii), *Skrypty dydaktyczne z przedmiotów oferowanych studentom zagranicznym*, Temida 2, Białystok, 2008 (12 pozycji)
 8. Izabela Kraśnicka, *Introduction to the American Legal System*, Temida 2, Białystok 2008 [skrypt dydaktyczny do wykładu z przedmiotu oferowanego studentom zagranicznym]
 9. Izabela Kraśnicka, *Wspólne dziedzictwo ludzkości* [w:] Bogdan Wierzbicki (red.), *Prawo międzynarodowe. Materiały do studiów*, Temida 2, Białystok 2008 [opracowanie źródeł do nauki przedmiotu]

Po drugie, podkreślić należy zdobyte **doświadczenie dydaktyczne w języku angielskim** tak w pracy ze studentami zagranicznymi studiującymi na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku, jak i podczas wykładów (i cykli wykładów w formie pełnych przedmiotów) prowadzonych dla studentów uczelni zagranicznych – europejskich i amerykańskich.

Doświadczenie to przełożyło się bezpośrednio na publikacje naukowe. Warto także dodać, że byłam wieloletnim administratorem, a potem wykładowcą International & Comparative Business and Trade Summer Law Program organizowanego przez The Catholic University of America Columbus School of Law we współpracy z Wydziałem Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, a na bazie zdobytych tam doświadczeń zorganizowałam i kieruję programem Letniej Szkoły Prawa Porównawczego UE-US

Załącznik nr 2
do wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego
dr Izabeli Kraśnickiej

prowadzonym na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku we współpracy z Michigan State University College of Law. Oba te programy są jedynymi w Polsce programami szkół prawa obcego posiadającymi akredytację American Bar Association, czego efektem jest uczestnictwo w zajęciach studentów z USA i zaliczenie przedmiotów z programu na poczet ich programów studiów na macierzystych uczelniach.

Po trzecie, doświadczeniem o szczególnym znaczeniu jest dla mnie współtworzenie oraz **praca na rzecz Fundacji Uniwersyteckich Poradni Prawnych - FUPP** (od 2002 roku jako członek Zarządu), której zadaniem jest wspieranie i rozwój szczególnej metody nauczania prawa, jaką jest udział studentów w pracy w tzw. klinikach prawa, które dzięki działalności FUPP funkcjonują w zasadzie na wszystkich wydziałach prawa w Polsce, pozwalając studentom na kontakt z realnymi problemami prawnymi oraz na rozwój wrażliwości zawodowej, w tym zasad pracy *pro publico bono*. Za tę działalność zostałam uhonorowana w 2012 roku Brązowym Krzyżem Zasługi nadanym przez Prezydenta RP i Medalem Pamiątkowym „Zasłużony dla Wymiaru Sprawiedliwości” przyznany przez Ministra Sprawiedliwości.

2. Osiągnięcia organizacyjne i na rzecz popularyzacji nauki

Kompleksowy wykaz osiągnięć organizacyjnych oraz na rzecz popularyzacji nauki przedstawiony został w Załączniku nr 4 do wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego. W tym miejscu chciałabym podkreślić trzy elementy kluczowe w sferze osiągnięć organizacyjnych:

Po pierwsze, wskazać należy **doświadczenie w zakresie organizacji konferencji naukowych oraz warsztatów** - tak krajowych, jak i międzynarodowych, ze szczególnym uwzględnieniem tych, które odbywają się cyklicznie. Konferencja *Language and Law: Traditions, Trends and Perspectives* odbywa się na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku co 2 lata i gromadzi przedstawicieli państw z całego świata, a warsztaty *Share&Gain* mają charakter uzupełniający, odbywają się na przemian z konferencją i gromadzą praktyków: prawników i lingwistów. Od wielu lat współorganizuję także Ogólnopolskie Konferencje Uniwersyteckich Poradni Prawnych odbywające się cyklicznie na kolejnych Wydziałach Prawa w całej Polsce. Od lat uczestniczę też w światowych konferencjach Global Alliance for Justice Education, od 2018 roku jestem członkiem zarządu (Steering Committee) tej organizacji a także członkiem Conference Planning Committee. Podczas organizowanych

Załącznik nr 2
do wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego
dr Izabeli Kraśnickiej

konferencji wielokrotnie pełniłam rolę moderatora, a także wygłaszałam wykłady i prowadziłam warsztaty.

Po drugie, istotne dla mnie i mojego rozwoju zawodowego są doświadczenia związane z **udziałem w projektach finansowanych z funduszy europejskich**, a mających charakter organizacyjno-dydaktyczny. Jako kierownik akademicki projektu *Opracowanie i wdrożenie programu nauczania z zastosowaniem nowatorskich materiałów dydaktycznych* brałam udział w powstaniu pierwszego w Polsce podręcznika do nauczania prawniczego języka angielskiego opartego na prawie polskim i wykorzystywanego przez lektorów wydziałów prawa (H. Sierocka, *Legal English – niezbędny przyszłego prawnika*, Publikator, Białystok 2011 a potem C.H. Beck, Warszawa 2014). Z kolei kierownictwo instytucjonalne projektu *Introducing Modules on Law and Rights in Programmes of Teacher Training and Educational Sciences* (w ramach programu Erasmus+) wzbogaciło mnie o doświadczenia z zakresu pedagogiki, uczenia przyszłych nauczycieli i transferu wiedzy w tym zakresie z państw UE do Rosji, Albanii i na Białoruś.

Po trzecie, od początku pracy na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku jestem odpowiedzialna za **współpracę międzynarodową Wydziału Prawa** (pełniąc funkcję Koordynatora programów mobilnościowych, Przewodniczącej Komisji ds. Współpracy Międzynarodowej oraz Pełnomocnika Dziekana ds. Współpracy z Zagranicą), a od dwóch lat także za umiędzynarodowienie Uniwersytetu w Białymstoku (pełniąc funkcję Pełnomocnika Rektora ds. Umiędzynarodowienia). Za tę działalność zostałam uhonorowana nagrodami Rektora Uniwersytetu w Białymstoku (w 2013 i 2016 roku) oraz Medalem Brązowym za Długoletnią Służbę w 2017 roku.

